

از سِجِل تا شناسنامه کارت ملی و دیگران

به‌بهانه اعلام آخرین مهلت تعویض شناسنامه جلد قرمز از تاریخچه اسناد هویتی در ایران گفتیم همچنین با کاربر دهای متفاوت‌شان در گذشته و مشکلات‌شان خاطره‌بازی کردیم

اسناد هویتی سندهای رسمی هستند که برای شناسایی افراد و احراز هویت آن‌ها به کار می‌روند. از مهم‌ترین اسناد هویتی در ایران می‌توان به شناسنامه، کارت ملی، گواهی نامه، گذر نامه و کارت پایان خدمت اشاره کرد. به تازگی، رئیس سازمان ثبت احوال کشور در پاسخ به این پرسش که بساط شناسنامه جلد قرمزها چهل‌مانی بر چیده می‌شود، اظهار کرد: «طی ۱۴ سالی که از تعویض شناسنامه‌ها می‌گذرد، انتظار می‌رفت که این شناسنامه‌ها تعویض می‌شد اما در همین دو سال برنامهریزی کردیم تا سریع‌تر بتوانیم این شناسنامه‌های معروف به جلد قرمز را به شناسنامه‌های جدید تبدیل کنیم چرا که این شناسنامه‌ها که کاملاً مکانیزه هستند.»

واافزود: «یکی از برنامه‌هایی که امسال طراحی کرده‌ایم این است که تا پایان سال آینده وجود این شناسنامه‌های جلد قرمز را به حداقل برسانیم چرا که این شناسنامه‌ها محل اشکال هستند و می‌توانند از آن سوءاستفاد کنند و امکان جعل آن وجود دارد.» کارگر درباره میزان شناسنامه‌های جلد قرمز در کشور گفت: «در کشور حدود ۲۴ میلیون شناسنامه جلد قرمز وجود دارد.» به همین بهانه و در پرونده امروز زندگی سلام به تاریخچه اسناد هویتی رسمی در کشور پرداختیم و با کاربر دهایشان در گذشته خاطره‌بازی کردیم. همچنین از روند تعویض شناسنامه و ... گفتیم.

از سِجِل تا شناسنامه‌های پاسپورتی

تا ۱۰۶ سال پیش خبری از شناسنامه در ایران نبود. از دی‌ماه سال ۱۲۹۷ تا امروز سِجِل‌ها و شناسنامه‌ها تغییرات زیادی داشته‌اند. در سِجِل‌ها که بعضی مردم به اشتباه آن را سه جلد هم می‌گفتند چهار وضعیت یعنی تولد، مرگ، ازدواج و طلاق ثبت می‌شد. «فاطمه ایرانی» اولین فردی بود که در سوم دی‌ماه ۱۲۹۷ شناسنامه خود را با شماره یک تحویل گرفت و بعد از آن برای مردم تهران و دیگر شهرهای کشور شناسنامه صادر شد. شناسنامه‌های قرمز را هم که تقریباً همه می‌شناسیم و با آن‌ها از ثبت نام مدرسه و دانشگاه تا آزمون‌های مختلف و ازدواج و ... خاطره داریم. این شناسنامه‌ها که برای افراد ۱۵ سال شامل مشخصات، ازدواج، فرزند، طلاق، فوت، توضیحات، انتخابات و یک برگه منگنه شده با عنوان کارت مخصوص ضرب مهرهای ضروری بود؛ اما با تصمیم سازمان ثبت احوال از اواسط سال ۸۹ شناسنامه‌های قرمز برای متولدین آن سال به بعد جای خودش را به شناسنامه‌های سبز داد که ظاهری شبیه گذر نامه دارند، همه چیز در آن رایانه‌ای ثبت می‌شود و خبری از دست‌خط‌های مختلف در آن نیست. البته به این شناسنامه‌ها بعد از ۱۵ سالگی یک صفحه جدید (ازدواج) اضافه می‌شود و بعد از عکس‌دار شدن شناسنامه‌های سبز جای خودش را به شناسنامه‌های قهوه‌ای می‌دهد. این شناسنامه‌ها از نظر اطلاعات فرق چندانی با شناسمه‌های جلد قرمز ندارند اما ثبت اطلاعات به صورت ماشینی، وجود لمینت روی برگه‌ها و هولوگرام در صفحه اول، ضریب ایمنی و امنیتی آن‌ها را بالاتر برده است.

۱۶ سالگی کارت ملی

پای کارت ملی ۱۶ سال پیش به جمع مدارک هویتی ایرانی‌ها باز شد. کارت ملی‌ها در ابتدا به صورت یک کارت مقوایی بودند و بعد به همان کارت ملی‌هایی تبدیل شدند که در آن مشخصاتی مانند نام و نام‌خانوادگی، شماره شناسنامه، شماره ملی، نام پدر ثبت شده بود و در کنار همان عکس‌های چهره بودند که هیچ‌وقت نفهمیدیم چطور این قدر در آن بد افتاده‌ایم. پشت این کارت‌ها کدپستی هر فرد بنا به محل زندگی‌اش ثبت و پرس شده بوده. این کارت ملی‌ها ویژگی عجیب و غریبی نداشتند و صرفاً اطلاعات درج‌شده در آن کارمان را راه می‌انداخت. البته این کارت ملی‌ها هم ماندگار نبودند و از سال ۹۳ که صدور کارت ملی هوشمند آغاز شده است آن‌ها هم دارند جای خود را به کارت‌های هوشمند می‌دهند که جنس محکم‌تر و ابعاد کوچک‌تری دارند و به واسطه داشتن پترشه کوچک در آن‌ها می‌شود به اطلاعات بیشتر و جامع‌تری از فرد دست پیدا کرد. البته پروسه تعویض کارت ملی به کارت هوشمند مانند شناسنامه‌های قرمز به شناسنامه سبز و قهوه‌ای زمان‌بر است و به احتمال زیاد شما هم با

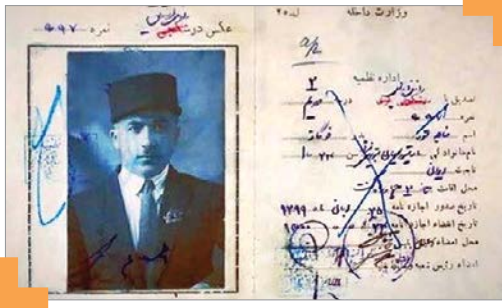
آن برگه باریک که شامل کد رهگیری تعویض کارت ملی است و تا مدت‌ها کارتان را به جای کارت ملی راه می‌انداخت، آشنایی دارید.

گواهی‌نامه|از درشکه تا ویژه

۲۵ آبان ۱۲۹۹ اولین گواهی‌نامه رانندگی در ایران صادر شد. جالب آن که این گواهی‌نامه برای درشکه‌چی‌ها بود. آن زمان به گواهی‌نامه، تصدیق‌نامه می‌گفتند و برای نخستین بار شخصی به نام خاچاتور ماتروسیان تبریزی نژاد ۲۴ ساله موفق شد پس از گذراندن دوره‌های مهارت درشکه‌چی، تصدیق‌نامه خود را دریافت کند. اولین شخصی که در ایران موفق شد گواهی‌نامه رانندگی اتومبیل بگیرد سیفا... خان بود که یک سال برای آموزش و کسب مهارت رانندگی وقت گذاشت تا در سال ۱۳۰۸ شمسی تصدیق‌نامه خود را گرفت. نخستین راننده زن در ایران هم شخصی به نام هِلن شه‌بنده بود که در سال ۱۳۱۹ موفق به گرفتن گواهی‌نامه شد. آیین‌نامه راهنمایی رانندگی در سال ۱۳۱۸ از تصویب دادگستری گذشت و شهربانی برای نخستین بار در این سال اقدام به تهیه گواهی‌نامه‌های رانندگی به صورت دفترچه هفت صفحه‌ای کرد. در سال ۱۳۴۰

گواهی‌نامه‌های دفترچه‌ای به یک برگ تبدیل شد که مدت اعتبار آن ۴ سال بود و در سال ۱۳۵۵ به ده سال افزایش یافت. اکنون علاوه بر گواهی‌نامه موتورسیکت، سه نوع گواهی‌نامه برای خودرو و ویک گواهی‌نامه ویژه هم وجود دارد.

کارت پایان خدمت|سربازگیری زوری تمعافیت پزشکی

بر پایه قانون اساسی همه پسران ایرانی که به ۱۸ سالگی برسند باید مدت زمان دوره ضرورت را بگذرانند مگر این که به دلایل مختلفی که در قانون و آیین‌نامه‌های مربوطه آمده از این خدمت معاف شوند. در پایان دوره سربازی به فرد کارت پایان خدمت داده شده و اگر از نظر پزشکی موارد دیگر مشمول معافیت‌شود، کارت معافیت داده خواهد شد. بُنیچه که آن را اشتقاقی از واژه «بُنه» به معنی جفت می‌دانند نظامی برای دریافت مالیات و سربازگیری بوده که از عصر ایلخانیان تا اواخر دوره قاجار در ساختار حکومتی و مالی ایران رواج داشته است. در حوزه سربازگیری هر روستا متعهد می‌شده تا شمار مشخصی از جوانان را برای خدمت سربازی به حکومت تحویل دهد. امیرکبیر بنیچه‌بندی را سر و شکل منظم‌تری داد تا بتواند قشونی منظم تشکیل دهد. مدت سربازی طبق این قانون ۱۰ سال تعیین شده بود و سربازان متوفی، پیر، معیوب و از کار افتاده در این مدت از فهرست حذف و مرخص می‌شدند و به جای آن‌ها سربازان جدید گرفته می‌شد. در ۴۱۳۰ قانونی با عنوان «قانون خدمت نظام اجباری» در مجلس شورای ملی به تصویب رسید و «قانون سربازگیری» مبتنی بر بنیچه را نسخ کرد. در سال ۱۳۶۳ قانون سربازی در مجلس شورای اسلامی تصویب شد.

مراحل تعویض شناسنامه و هزینه‌هایش

اولین کار این است که برای تعویض شناسنامه باید صاحب شناسنامه به دفاتر پیشخوان خدمات دولت و بخش عمومی مراجعه کرده و درخواست تعویض را با تکمیل مدارک مورد نیاز ارائه کند. اما حالا این سوال پیش می‌آید که برای عوض کردن شناسنامه چه مدارکی لازم است؟ در ادامه مدارکی که برای تعویض شناسنامه نیاز دارید را نام بردیم.

مدارک مورد نیاز:

مدارک مورد نیاز برای تعویض شناسنامه عبارت است از اصل شناسنامه در اختیار متقاضی به همراه دو قطعه عکس جدید با زمینه سفید، به همراه داشتن شماره ملی پدر، مادر، همسر و فرزندان برای تکمیل فرم‌های مربوط به هم‌الزامی است.

تعرفة خدمات صدور تعویض شناسنامه

هزینه صدور شناسنامه نوزاد امسال ۴۰ هزار تومان است؛ به شرطی که برای دریافت شناسنامه در مهلت قانونی اقدام شود. منظور سازمان ثبت احوال از مهلت قانونی برای دریافت شناسنامه

ZENDEGI - SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان رضوی
<div><div><div><div><div><div></div><div></div></div></div><div><div><div></div><div></div></div></div><div><div><div></div></div></div></div></div></div> <div> دوشنبه ۲۰ فروردین ۱۴۰۳<div> ۲۸ رمضان ۱۴۴۵ ۸ آوریل ۲۰۲۴شماره ۲۱۶۶۲</div></div> ۲۶۸۲

لطفاً یک فیلم بروس لی، یک فیلم آمیتا پاچان

شناسنامه، کارت ملی و دیگر مدارک هویتی حال و هوای بازه‌ای داشتند و این روزها آن‌ها را با خاطرات جالب به یاد می‌آوریم.

در هر صفحه شناسنامه خیلی از ما با چند مدل دست‌خط، چند نوع خود کار یا روان‌نویس و گاهی حتی چند رنگ مشاهده می‌شود؛ شانس می‌آوردیم یک کارمند خوش‌خط و با حوصله به نورمان می‌خورد و گر نه باید یک عمر با یک دست‌خط عجیب سر می‌کردیم. اما این تمام ماجرا نبود. وای به‌روزی که چیزی در شناسنامه اشتباه درج می‌شد. اصلاحش یک شغل تمام‌وقت محسوب می‌شد با کلی پیگیری و دوندگی. در این مطلب با این اسناد هویتی خاطره‌بازی خواهیم داشت.

مخزن فیش و فاکتور

شناسنامه‌هایی که گاهی گوشه و کنار حتی رنگ و روی غذا پیدا می‌شد. شناسنامه‌های قدیمی خوب تا می‌شدند. راحت در جیب می‌گذاشتیم. بیشتر وقت‌ها هم بین صفحات شناسنامه کلی فیش، فاکتور، کارت و چیزهای دیگر بود. بعضی‌ها از یک کاور یا جلد برای شناسنامه استفاده می‌کردند که صفحات پلاستیکی‌اش گاهی با خود شناسنامه یکی می‌شد. طوری که اگر شناسنامه را از کاور خارج می‌کردیم تصویر صفحه اول روی کاور باقی می‌ماند.

شماره شناسنامه‌های باحال

بر خلاف کد ملی، شماره شناسنامه منحصر به فرد نبود و ما هم در عالم بچگی از این موضوع بی‌خبر. برای همین در مدرسه به رفقای‌مان پزمی‌دادیم که پدر بزرگم چون شماره شناسنامه‌اش ۱۰ شده پس‌یا از همه غیر از ۹ نفر بزرگتر است یا مهم‌تر. حتی بعید نبودیک نفر در عالم بچگی تصور کند شماره ۱۰ چون به بازیکنانی مثل مارادونا و پله‌تعلق دارد پس برای آدم‌های مهم است. اما بعد از واکنش همکلاسی‌ها می‌فهمیدیم این چیزها پز دادن ندارد و ممکن است بعضی‌ها شماره شناسنامه یکسانی داشته باشند.

عکس‌های بد قیافه

یکی از چالش‌های جدی که با شناسنامه و کارت ملی داشتیم عکس‌روی هر دو بود. کارت ملی‌های قدیم که چیزی بیشتر از یک کارت رنگ و رو رفته نبودند. شناسنامه‌ها را هم در نوجوانی عکس‌دار می‌کردیم و برای همین بعد از عکس خودمان بیزار بودیم. اصلاً یکی از تفریحات ثابت خیلی از دورهمی‌ها این است که عکس کارت ملی یا شناسنامه صاحبخانه اسوژه کنند. حالا اگر آن فرد عمل زیبایی هم کرده باشد که تفاوت محسوس‌تر و البته بازم‌تر می‌شود.

بیز حمت از ده‌وارد می‌شود

اما کارت ملی و شناسنامه‌های قدیمی، با آن ظاهر رنگ‌ور و رفته‌شان کاربردهایی هم داشتند؛ از اجاره فیلم میکرو، آتاری، سگ‌تا کرایه فیلم و ای‌اس‌با هنرنمایی محبوب دل‌ها بروس لی، جکی چان و ... یک کار پرریسکی که بعضی از بچه‌ها می‌کردند این بود که به جای شناسنامه خودشان، با قواله ازدواج یا مدارک والدین فیلم یا آتاری کرایه می‌کردند. اما هر چه بود در این زمینه کارا رها انداز بود.

کارت‌های شناسایی در کشور های مختلف

امروزه در جهان، استفاده از کارت شناسایی ملی به عنوان سریع‌ترین و کاربردی‌ترین راه برای شناسایی افراد و اخذ سوابق شخصی شهروندان شناخته می‌شود. دولت‌ها در طراحی و ساخت کارت‌شناسایی ملی از چندین ترفند و فناوری فوق امنیتی بهره می‌گیرند تا امکان جعل آن را تقریباً غیرممکن کنند. چیزی به نام شناسنامه هم در کشورهای خارجی نداریم و همه چیز به جز گذر نامه (پاسپورت) در همین کارت‌های ملی تجمع شده است.

آشنایی با ویژگی‌های کارت ملی چند کشور

در آمریکا، کارت‌شناسایی اصلی به اختصار «SSN» نامیده می‌شود که شامل ۹ رقم است و برای شناسایی افراد و ارتباط با سیستم‌های مختلف مرتبط با امور مالی، مالیاتی، اجتماعی و سلامت استفاده می‌شود. در بیشتر کشورهای اروپایی افراد از ۱۵ یا ۱۶ سالگی باید کارت‌شناسایی داشته باشند و علاوه بر سند هویتی شامل مجوز ورود به مناطق خاص، امضای افراد برای مدارک خاص و ... هم می‌شود. همچنین با استفاده از آن، وضعیت بیماری‌ها و سوابق بیماری و همچنین موارد مربوط به شغل یا باننشستگی فرد مشخص می‌شد. کارت شناسایی ملی در کشورهای عربی مانند قطر شامل اطلاعاتی مانند نام و نام‌خانوادگی، تاریخ تولد، جنسیت، ملیت، شماره پاسپورت یا شماره هویت، محل تولد، عکس فرد، وضعیت تاهل و آدرس اقامت فرد است. همچنین، این کارت شامل عکس فرد و اطلاعات دیگری مانند شماره کارت ملی می‌باشد. کارت‌های شناسایی در هند، شماره‌ای ۱۲ رقمی دارند که مشخصات شخصی فرد روی آن نوشته شده و با استفاده از شماره‌اش می‌توان سوء سابقه فرد را متوجه شد. جالب است بدانید در کشورهای مثل استرالیا، آندورا و ... چیزی به نام

کارت شناسایی ملی وجود نداشته و ندارد. در این کشورها از گواهی‌نامه رانندگی و گذرنامه برای شناسایی افراد استفاده می‌شود.

